

FACTORII SOCIALI PRIN PRISMA DEZVOLTĂRII DURABILE

Ana PEGZA

Departamentul Economie și Management, grupa AA-212-M,
Facultatea Inginerie Economică și Business,
Universitatea Tehnică a Moldovei,
mun. Chișinău, Republica Moldova

Autorul corespondent: Pegza Ana, ana.pegza@em.utm.md

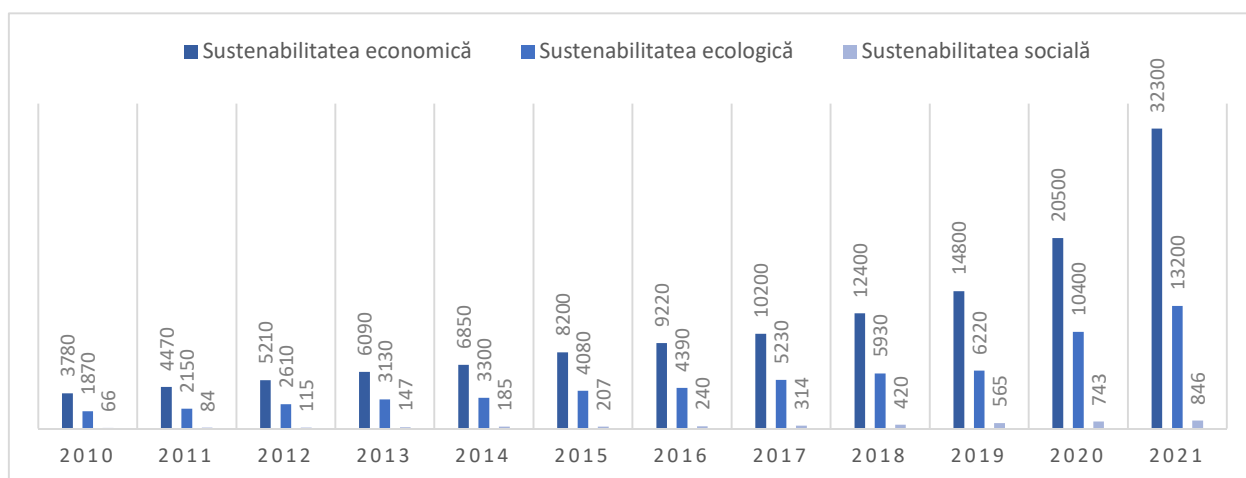
"Sprijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta."

Rezumat. În termeni generali, conform Raportului Brundtland, dezvoltarea durabilă se centrează pe atingerea, menținerea și extinderea relațiilor armonioase între ființele umane și mediul ambiant. Cu toate că în prezent relațiile dintre om și mediul ambiant i se acordă o deosebită atenție, fapt confirmat prin obiectivele stabilite de Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP), prezentând o soluție împotriva crizei ecologice drept urmare a exploatării neraționale a resurselor, nu se menționează în plină măsură despre consecințele asupra dimensiunii sociale. Cu toate acestea calitatea vieții populației, asigurarea păcii și lichidarea inegalității persistente până în prezent precum și angajamentul de a asigura și transmite un mediu favorabil generațiilor ulterioare se poziționează drept o obligație de importanță majoră pentru societatea sec. XXI. Rămâne de a analiza consecințele, eficiența și măsurile de intervenție pentru fiecare acțiune întreprinsă aferentă aspectului social al dezvoltării durabile.

Cuvinte cheie: dezvoltare durabilă, aspect social, obiective sociale, dimensiuni ale dezvoltării sociale, Agenda 2030 pentru dezvoltarea durabilă.

Introducere

Tendențele actuale impune asigurarea unei creșteri durabile pentru fiecare. Analizând Raportul Brundtland, dezvoltarea durabilă se transpune prin intermediul triplei performanțe: economică, ecologică și socială. În ceea ce privește actualitatea temei abordate se menționează că aspectului social al dezvoltării durabile i se acordă mai puțină atenție decât aspectului economic sau ecologic. Opinia dată se demonstrează prin statistica articolelor publicate pe Google Scholar în perioada anilor 2010 până în prezent aferent aspectului dezvoltării durabile.

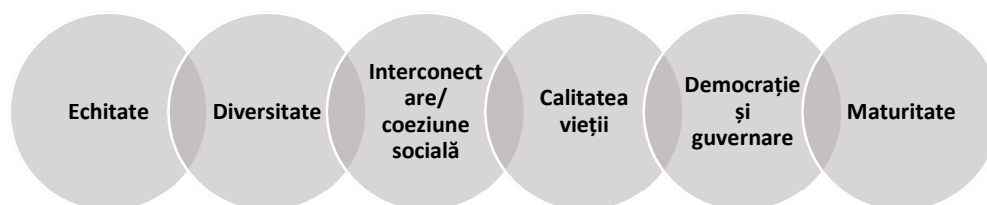

Figura 1. Evoluția numărului de articole prezentate de Google Scholar în perioada anilor 2010-2021.
Sursa: elaborat de autor

Datele cantitative prezentate în graficul de mai sus, scoate în evidență că cele mai multe publicații aferent domeniului dezvoltării durabile se dedică aspectului economic și ecologic, mai puțin aspectului social. Un ritm intens de creștere a numărului articolelor se prezintă aferent aspectului social (anual crescând în mediu cu 24,77% anual), celelalte domenii înregistrând ritmuri mai lente (circa 15,68% anual de creștere a numărului de articole cu tematica aspectului ecologic al dezvoltării durabile și 19,48% - domeniului economic).

În ceea ce privește delimitarea cadrului teoretic aferent dezvoltării sociale durabile, o remarcă importantă se regăsește în Comunicatul de la Bali, menționându-se că „pentru o dezvoltare durabilă este necesară orientarea spre oameni și ghidarea de valori ca egalitatea în drepturi și justiția socială; este nevoie de state pro active și instituții care funcționează eficient”. Factorii enumerați țin de aspectul social al dezvoltării, totodată implementarea acestora depinde numai de factorul uman [2,3]

Consiliul Serviciilor Sociale din Australia de Vest (WACOSS) susține că fenomenul de sustenabilitate socială apare atunci când procesele formale și informale; totalitatea sistemelor, structurilor, relațiilor au stabilit drept obiectiv primordial susținerea activă a capacității generațiilor actuale și celor viitoare de a crea un mediu favorabil pentru existență, influențând formarea unei comunități sănătoase. Astfel de comunitate sustenabilă este caracterizată prin echitate, diversitate, interconectare, democrație și o calitate înaltă a vieții. Similar este definit aspectul social al dezvoltării durabile de către Amartya Sen. În plus, ea menționează de un alt principiu și anume de maturitate, ceea ce presupune că individul uman, la o anumită etapă de ascensiune, acceptă responsabilitatea creșterii și îmbunătățirii consecvente prin atribute sociale mai largi (de exemplu, stiluri de comunicare, modele de comportament, educație indirectă și explorări filozofice), favorizând noi direcții de extindere și îmbunătățire a calității vieții [1].

Figura 2. Dimensiunile sustenabilității sociale în viziunea Amartya Sen, laureat al Premiului Nobel. Sursa: elaborat de autor [5]

O idee similară se conturează și în politica întreprinderii sociale Social Life din Marea Britanie, unde se susține că sustenabilitatea socială presupune construirea și menținerea unei infrastructuri sustenabile ce combină designul domeniului fizic (se are în vedere partea materială a existenței ființei umane) cu partea spirituală.

Polese și Stren identifică sustenabilitatea socială prin ”dezvoltarea armonioasă a societății civile favorizând un mediu propice conviețuirii grupurilor diverse din punct de vedere cultural și social, încurajând în același timp integrarea socială, cu îmbunătățiri ale calității vieții pentru toate segmentele populației” [3,5].

Paralel, sustenabilitatea socială nu poate fi analizată ca o constantă, fenomenul respectiv prezintă un concept dinamic, care î-și modifică efectele în timp și spațiu [5].

Dinamismul fenomenului sustenabilității sociale impune cerința analizei interdependenței celor 3 aspecte ale dezvoltării durabile:

- 1) Atingerea obiectivelor stabilite de dimensiunea economică pot provoca consecințe sociale grave.
- 2) Politicile de protecție a mediului pot avea drept efect reducerea veniturilor sau oportunităților de angajare, înregistrând un efect negativ aferent sustenabilității sociale.
- 3) Măsurile de reducere a sărăciei care vizează un anumit grup social pot provoca consecințe negative prin creșterea inegalităților sau creșterea vulnerabilității altor grupuri [2].

De aceea, având în vedere diversitatea situațiilor care caracterizează dimensiunea socială a dezvoltării durabile, este indicat să se acționeze cu prudență pentru a identifica aspectele componente sociale a dezvoltării durabile într-un context social-economic dat. Doar prin referire la o serie de

exemple concrete, extrase din observația pe teren, mecanismele corespunzătoare pot fi analizate și înțelese eficient.

Evoluția practică a dimensiunii sociale a dezvoltării durabile se conturează prin prisma summit-urilor și politicilor aferente și a rezultatelor înregistrate conform planurilor de acțiune.

Un prim eveniment care pune în centrul eforturilor ființa umană, World Summit for Social Development din Copenhaga, a angajat guvernele participante spre atingerea obiectivelor, accentuând includerea acestora în cele 8 Obiective de Dezvoltare ale Mileniului [8, 9, 11].

Drept un moment de importanță vitală, reconfirmat în cadrul Conferinței Națiunilor Unite, poate fi menționat îndemnul spre țările dezvoltate de a atinge și menține ținta în furnizarea asistenței oficiale pentru dezvoltare de până la 0,7 % din PIB sau Venit Național pentru țările în curs de dezvoltare și de la 0,15-0,2% în cazul țărilor slab dezvoltate [11]. Indicatorul respectiv prezintă o latură a politicii îndreptate spre reducerea sărăciei și a disproporției distribuirii veniturilor nu numai la nivel internațional, cât și național. Unele progrese cu tangență aferente sustenabilității sociale sunt prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1.

Gradul de realizare a Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului în anul 2015 [8]

Obiectivele de dezvoltare a Mileniului	Rezultate atinse
Obiectivul 1. Eradicarea sărăciei sub toate formele	Proporția persoanelor care trăiesc în condiții de sărăcie extremă a scăzut în jumătate la nivel global. În regiunile în curs de dezvoltare, proporția oamenilor care trăiesc cu mai puțin 1,25 USD a scăzut de la 47% în anul 1990 la 22% în 2010.
Obiectivul 3. Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării la orice vârstă.	Începând cu anul 2000, vaccina împotriva rujeolei a anticipat 15,6 milioane de decese. Mortalitatea maternă a scăzut cu aproape 50% în comparație cu anul 1990. Până în 2014 circa 13,6 mln de oameni au beneficiat de o terapie împotriva HIV/SIDA, în comparație cu numai 800 000 în 2003.
Obiectivul 4. Asigurarea unei educații incluzive, echitabile și de calitate, promovarea învățării pe tot parcursul vieții	Înscrierea în învățământul primar în țările în curs de dezvoltare a atins nivelul de 91%, dar încă 57 mln de copii rămân în afara școlii.
Obiectivul 5. Asigurarea egalității de gen	În 46 de țări, femeile dețin peste 30% de locuri în parlamentul național.

Actualmente, luând în considerație că, în ciuda tuturor eforturilor depuse și rezultatelor atinse, o bună parte a populației din țările slab dezvoltate și în curs de dezvoltare, se confruntă cu încercări de ordin politic, economic, insecuritate, inegalitate în distribuția veniturilor, excluziune, nerespectarea drepturilor fundamentale asigurate prin Carta Internațională a Drepturilor Omului.

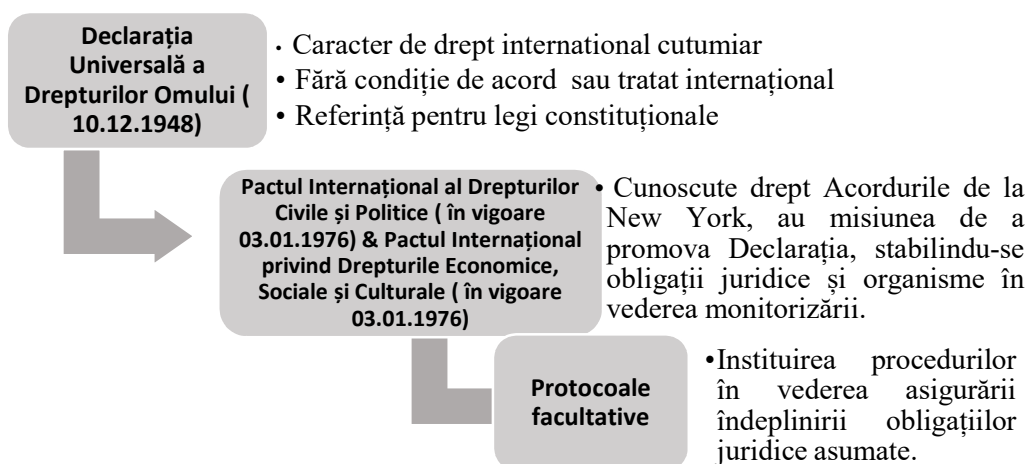

Figura 3. Componenta Cartei Internaționale a Drepturilor Omului

Sursa: elaborat de autor.

Așadar, obiectivele stabilite prin acquis-ul internațional aferent sustenabilității sociale se întâlnește cu o serie de provocări precum: ignorarea dreptului la învățământ a femeilor în Afganistan, interzicerea avortului în Polonia, problema persistentă a migrației, etc.

Astfel, situația actuală impune focusarea asupra scăpărilor, acțiuni privind remedierea acestora fiind incluse în Agenda 2030. Un accent de importanță vitală se acordă promovării continue și a transparenței decizionale în procesele de guvernare, domeniului educației și a incluziunii.

Referindu-ne la nivelul UE, sustenabilitatea socială se regăsește printre principalele obiective ale acesteia. Principiile aspectului social sunt incluse în cei 3 piloni ai UE:

- Pilonul 1 dezvoltă importanța cetățeniei europene, sănătății, protecției consumatorului, politicii în domeniul social, politicii comune în domeniul migrației, asigurarea azilului.
- Pilonul 2 prezintă necesitatea în menținerea păcii, a respectării drepturilor omului, esenței democrației, formării politicii europene de securitate și apărare, dar și modulului de formare și menținere a sistemului european de securitate.
- Pilonul 3 se aliniaza la ceilalți 2 și se bazează pe eradicarea traficului de droguri, traficului de arme și ființe umane, a terorismului, a crimei organizate, corupției și înșelăciunii și a crimelor împotriva minorilor [6].

Politica de coeziune se prezintă a fi cea mai aproape de realizarea obiectivelor sociale, prezentând principalul instrument UE de aplicare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) și asigurarea dezvoltării economice, sociale și teritoriale. Politica de coeziune 2021-2027 se prezintă a fi mai bine aliniată la cele 169 de ținte, reprezentând un instrument important al politicii investiționale. Susținerea financiară în vederea atingerii ODD se încorporează prin fondul de coeziune, destinat statelor membre al căror venit național brut pe cap de locuitor este mai mic de 90% din media UE. Astfel se favorizează reducerea disparităților economice și sociale, inclusiv și promovarea dezvoltării durabile. În acest scop, bugetul alocat este în continuă creștere, de la 346,3 mld euro pentru perioada 2007-2013, 351,8 mld euro pentru 2014-2020 și 392 mld euro pentru politica de coeziune pentru perioada 2021-2027, reprezentând în linii generale o treime din finanțarea proiectelor sociale [7]. Totalitatea alocărilor se încadrează în următoarele „obiective”: investiții pentru crearea a locurilor de muncă și creștere financiară prin intermediul Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European+ (FSE+), Fondul de Coeziune, Fondul pentru tranziție justă (JTF) - 97 %; cooperarea teritorială europeană - 2% și instrumentele UE inclusiv asistența tehnică – circa 1 % din bugetul preconizat pentru politica anilor 2021-2027. Alături de fondul de coeziune se menționează importanța Fondului Social Plus, Programului European pentru Ocuparea Forței de Muncă și Inovare Socială (EaSI), Fondul European de Ajustare la Globalizare pentru lucrătorii disponibilizați (FEG), Fondul de ajutor european pentru cele mai defavorizate persoane (FEAD), Fondul Social European (FSE).

Referindu-ne la Republica Moldova, actualmente se observă confruntarea cu un șir de provocări cu efect de termen lung: crearea familiei de către tineri la o etapă mai târzie a ciclului de viață (24 ani pentru bărbați și 22 ani pentru femei în anul 1997 și 28,7 și 25,8 ani pentru anul 2018), creșterea ratei divorțurilor, se accentuează tendința predominantă de un secol de scădere a fertilității feminine (rata totală de fertilitate a scăzut de la 1,6 la 1,17). Conform prognozelor, aproape de anul 2035 ritmul anual de scădere a numărului populației va constitui 1,1-2%. Referitor la sistemul de sănătate, rata de incidență a bolilor infecțioase precum HIV/SIDA, tuberculoza, se menține destul de înaltă. Aferent sistemului de educație, la capitolul dat Republica Moldova înregistrează o anumită performanță, dar conform Programului pentru Evaluarea Internațională a Elevilor progresele atinse sunt departe de standardele statelor Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică. Incertitudinea crescândă și fenomenele internaționale favorizează inițierea unui set de soluții în domeniul educației, sănătății, a schimbărilor demografice și a schimbării climei, asigurarea egalității și a justiției sociale [10].

Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030,, se prezintă un document de viziune strategică în vederea stabilirii priorităților de dezvoltare a statului pentru următorul deceniu. Cel puțin 80 la sută din cele 10 priorități sunt în concordanță cu obiectivele stabilite la nivel mondial: creșterea

veniturilor, asigurarea unor condiții decente de trai pentru fiecare, reducerea ocupării informale, sistem de sănătate robust, un grad înalt de securitate personală și comunitară, o guvernare efektivă, transparentă și incluzivă. Astfel sporirea calității vieții este principalul obiectiv proiectului legislativ dat. Totodată Agenda 2030 prezintă un document de referință în elaborarea Cadrului Bugetar pe Termen Mediu. În acest mod, se poate afirma că Republica Moldova se află în plină concordanță cu tendința legislativă pe arena internațională.

Concluzii

1. Actualmente, din cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile, aspectul social obține o atenție crescândă, fapt confirmat prin creșterea numărului articolelor științifice aferent aspectului dat.
2. Sustenabilitatea socială a devenit un obiectiv prioritar în elaborarea, aprobarea cadrului legislativ pe termen mediu și lung în acquis-ul internațional, comunitar și național.
3. Atingerea Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului a condiționat îmbunătățirea calității vieții pentru o bună parte ale populației. Totodată eșecurile înregistrate sunt poziționate drept următoarele obiective.
4. Politica UE se prezintă a fi în plină concordanță cu principiile sustenabilității sociale aplicabile la nivel internațional. Un instrument de realizare a principiilor domeniului aferent constituie politica de coeziune a UE și structurile aferente.
5. Cu toate că sec XXI este caracterizat prin importante realizări aferente aspectului social, totodată progresul economic și tehnologic a generat noi provocări pe termen lung al căror efecte sunt încă imprevizibile.

Bibliografie

1. KANNAN Govindan, Social sustainability tensions in multi-tier supply chain: A systematic literature review towards conceptual framework development. În: Journal of Cleaner Production, Volume 279, 10.01.2021.
2. MARTIN Jean-Yves, Développement durable?, În: Cahiers du GRATICE n° 20, université de Paris XII-Val de Marne: 95-113.
3. BLOKDYK Gerardus, Social Sustainability a Complete Guide- 2020 Edition. În Emereo Pty Limited, 2020, pag 306.
4. DUBOIS Jean-Luc and François-Régis Mahieu, La dimension sociale du développement durable: réduction de la pauvreté ou durabilité sociale? În: Paris, L'Harmattan, pag 73-94.
5. Adec Innovation. ESG Solution. Disponibil: <https://www.adecegs.com/resources/faq/what-is-sustainable/>
6. Cei Trei piloni ale Uniunii Europene. Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Format:Cei_Trei_Piloni_ai_Uniunii_Europene
7. Introducere în Politica de Coeziune a UE 2014-2020. Disponibil: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_ro.pdf8.
8. The Official United Nation site for the MDG indicators. Disponibil: <https://unstats.un.org/unsd/mdg/default.aspx>
9. Indicators and a Monitoring Framework. Launching a data revolution for the Sustainable Development Goals. Disponibil: <https://indicators.report/targets/17-2/>
10. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 377 din 10.06.2020 cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare Moldova 2030. Disponibil: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/strategia_nationale_de_dezvoltare_moldova_2030-t.pdf
11. Report of the World Summit for Social Development, Copenhagen, 6-12 March 1995. Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/198966>